

**ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ
MONEY, FINANCES AND CREDIT**

DOI: 10.31319/2709-2879.2022iss1(4).264536pp56-67
УДК 336.13

Ганзюк С.М., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та обліку, Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське
ORCID ID: 0000-0001-7859-4708
e-mail: svetlanaganzyuk@gmail.com

Брежнєва-Єрмоленко О.В., доцент кафедри фінансів та обліку, Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське
ORCID ID: 0000-0003-4518-6235
e-mail: ovbreol@ukr.net

Hanziuk Svitlana, Ph.D., Associate Professor, Associate Professor at Department of Finance and Accounting Dniprovsky State Technical University, Kamianske
ORCID ID: 0000-0001-7859-4708
e-mail: svetlanaganzyuk@gmail.com

Brezhnieva-Yermolenko Olha, Ph.D., Associate Professor, Associate Professor at Department of Finance and Accounting Dniprovsky State Technical University, Kamianske
ORCID ID: 0000-0003-4518-6235
e-mail: ovbreol@ukr.net

**ПАРАМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ БЮДЖЕТНО-КОШТОРИСНОГО ФІНАНСУВАННЯ
ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
МІСТА КАМ'ЯНСЬКОГО**

**PARAMETRIC ANALYSIS OF THE BUDGETARY AND ESTIMATED FINANCING
OF THE VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION INSTITUTION
CITY OF KAMIANSKY**

В статті проаналізовано теоретичні та практичні аспекти фінансового забезпечення закладів освіти в Україні. Розглянуто стан фінансування закладів освіти в Україні за складниками системи освіти (дошкільна, повна загальна середня, професійна (професійно-технічна), вища, післядипломна). Визначено основні джерела фінансового забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Україні. Здійснено параметричний, коефіцієнтний та перспективний аналіз бюджетно-кошторисного фінансування закладу професійно-технічної освіти міста Кам'янського. Встановлено, що структура надходжень та витрат загального фонду закладу стабільна; обсяг фінансування в останні роки є недостатнім; касові і фактичні видатки мали цільове витрачання бюджетних коштів відповідно до кошторисних асигнувань; прогнозний обсяг видатків загального фонду на наступний рік зростатиме. Запропоновано ряд перспективних напрямів вдосконалення системи фінансового забезпечення та розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

Ключові слова: фінансування закладів освіти, джерела фінансового забезпечення, видатки зведеного бюджету, грошові потоки, фактичні та касові видатки, коефіцієнт забезпеченості фінансуванням, факторний аналіз, параметричний аналіз, прогноз.

In the article analyzes theoretical and practical aspects of financial support of educational institutions in Ukraine. It has been established that since 2014, the state has not been able to ensure the implementation of the amount of funding at the level of 7 percent, as stipulated in the Law of

Ukraine "On Education", although in recent years, this indicator has been maintained at a stable level – 6 % of GDP. The state of financing education in Ukraine by components of the education system (preschool, full general secondary, professional (vocational-technical), higher, post-graduate) was considered. The main sources of financial support of institutions of professional (vocational and technical) education in Ukraine have been determined.

A parametric and prospective analysis of the coefficients of the budget-estimated financing of the vocational and technical education institution of the city of Kamiansky was carried out. It was established that during the studied period, budget funding gradually increased; the general structure of financial support is actually stable; the total amount of current expenses increased; there are no capital expenditures, which is due to the deficit of the budget of Ukraine for relevant measures; cash and actual expenses demonstrated the targeted spending of budget funds in accordance with estimated allocations; the projected growth of general fund expenditures for the next year is 15.5 %.

A number of promising directions for improving the system of financial support and development of vocational (vocational-technical) education institutions in Ukraine are proposed, including: improvement of the legal framework for vocational (vocational-technical) education in accordance with modern legislation, which will make it possible to clearly distribute powers from management and financing of professional (vocational and technical) education institutions at each level and introduce responsibility for the irrational use of resources; completion of the transfer of vocational (vocational and technical) education institutions from state to communal ownership and transition to financing from regional budgets of vocational (vocational and technical) education institutions located on the territory of cities of regional importance – regional centers; involvement of the private sector of the country's economy in cooperation with the state within the framework of public-private partnership, etc.

Key words: financing of educational institutions, sources of financial support, expenditures of the consolidated budget, cash flows, actual and cash expenditures, coefficient of provision of financing, factor analysis, parametric analysis, forecast.

JEL Classification: C13, H72, G18

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням держави є забезпечення рівного доступу до системи освіти для всіх верств населення та надання якісних освітніх послуг, які, своєю чергою, будуть задовольняти основні напрями розвитку економіки. Актуальність проблеми фінансового забезпечення освітньої галузі в Україні стає дедалі важливим питанням подальшого соціально-економічного розвитку країни, яке в умовах воєнного і повоєнного періодів потребує окремої уваги. Реформи України з територіального устрою та системи місцевого самоврядування зумовили необхідність реформування галузі освіти в напрямку її децентралізації. Вже декілька десятиліть спостерігається глобальна тенденція децентралізації освітніх систем у розвинутих країнах світу, тому є чітке розуміння всіх переваг і недоліків такої трансформації освітньої галузі.

Сьогодні джерелами фінансового забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Україні є: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти юридичних та фізичних осіб, громадських організацій та фондів, благодійні внески, пожертвування, кошти від надання навчальними закладами додаткових освітніх та інших послуг, кредити на розвиток навчальних закладів усіх рівнів та здобуття освіти, гранти, кошти від здійснення навчальними закладами економічної та господарської діяльності. Проте, тривалий процес реформування, недосконалість законодавчої бази, недостатнє бюджетне фінансування системи професійної (професійно-технічної) освіти та відсутність інвестицій у відповідні програми розвитку вимагають детального дослідження складу, динаміки та структури фінансового забезпечення цієї галузі освіти. Моніторинг стану фінансового забезпечення освіти в Україні в розрізі окремих її складових та оцінка впливу на нього різних факторів з метою виявлення шляхів та резервів його поліпшення – є актуальним науковим завданням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективності видатків місцевих бюджетів на освіту висвітлені у працях Надраги В., Демківа О., Кириленка О., Сторонянської І.

та ін. Процеси фінансового забезпечення закладів освіти розглядалися такими вченими та економістами, як: Пуховська Л., Леу С., Бородієнко О., Радкевич О., Ворначев А., Боголіб Т., Гаськов В., Волкова Н. та іншими. Однак, зазначені поважні науковці досліджували переважно загальні аспекти забезпечення фінансовими ресурсами закладів освіти в цілому, що не давало повного уявлення про стан, проблеми та додаткові джерела формування фінансового потенціалу регіональних закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є параметричний аналіз стану фінансового забезпечення закладу професійно-технічної освіти ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту», виявлення основних локальних проблем та перспектив удосконалення системи фінансування закладів професійно-технічної освіти в Україні в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Національній доктрині розвитку освіти, затвердженій Указом Президента України від 17.04.2002 року № 347/2002, визначено: «Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства. Освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені» [1].

Держава відповідно до статті 78 Закону України «Про освіту» повинна забезпечувати асигнування на освіту в розмірі не менше ніж 7 відсотків валового внутрішнього продукту за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством, проте досягти цього показника не зовсім легко, оскільки він залежить від розвитку економіки країни, наявності фінансових ресурсів, ефективності і віддачі бюджетних коштів, інвестованих в галузь освіти [2]. Проте, ще з 2014 року держава не може забезпечити виконання цього показника і досягнути гарантованого рівня фінансування, хоча за останні роки, а саме у період 2019–2021 рр., спостерігалось збереження цього показника на сталому рівні – 6 % ВВП, при тому, що поряд з цим вбачається значне коливання відсоткового показника загального обсягу видатків зведеного бюджету України з 17,4 % у 2019 році до 15,8 % у 2020 році та до 17 % у 2021 році. Динаміку зміни обсягів видатків зведеного бюджету України на освіту у відсотках до ВВП та відсотках до видатків зведеного бюджету України за період 2014–2021 років наведено на рис. 1.

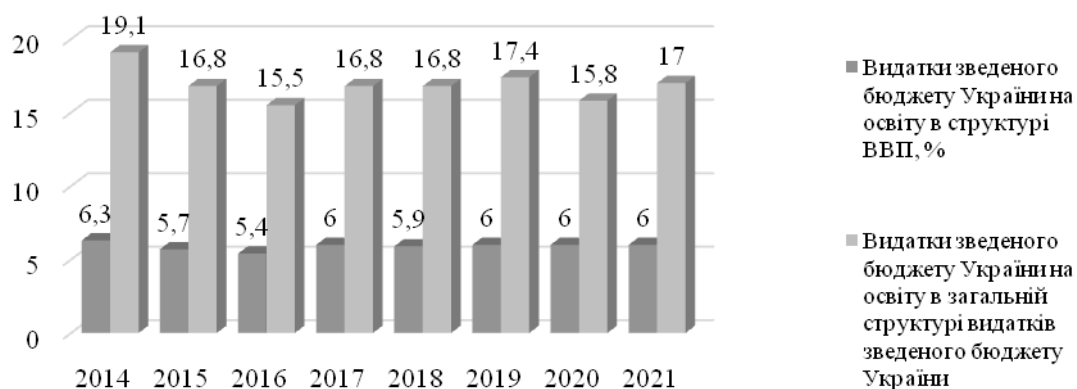

Рис. 1. Динаміка зміни обсягу видатків зведеного бюджету України на освіту за період 2014–2021 рр., %

Джерело: розроблено за [3]

Слід зауважити, що з початку 2014 року розпочався перший етап російської збройної агресії проти суверенітету і територіальної цілісності України, що призвело до зосередження уваги держави, та, відповідно, до збільшення видатків на потреби оборонної сфери. Це пояснює скорочення співвідношення видатків зведеного бюджету України на освіту до рівня ВВП з 6,3 % до 5,4 % впродовж 2014–2016 років. Але держава й надалі знаходила можливості фінансувати освіту, і вже за період 2017–2019 років видатки на освіту у відносному і номінальному вимірах порівняно з 2016 роком значно збільшилися. У 2021 році видатки на освіту склали 312 915 млн. грн. (6,0 % ВВП, або 17 % загального обсягу видатків зведеного бюджету України). Отже, для продовження реформування системи освіти, незважаючи на кризові умови, Уряд України намагається забезпечувати фінансову підтримку освітньої галузі на достатньому рівні.

Фінансування освіти в Україні відбувається за наступними складниками системи освіти – дошкільна, повна загальна середня, професійна (професійно-технічна), вища, післядипломна, позашкільна [2]. Професійна (професійно-технічна) освіта є складовою системи освіти України. Заклад професійної (професійно-технічної) освіти утворюється відповідно до соціально-економічних потреб держави чи окремого регіону [4]. Структуру щорічних видатків зведеного бюджету України в розрізі рівнів освіти представлено на рис. 2.

Рис. 2. Структура щорічних видатків зведеного бюджету України в розрізі рівнів освіти за період 2014–2021 рр., %

Джерело: розроблено за [3]

Протягом усього досліджуваного періоду (2014–2021 рр.) найбільшу питому вагу у видатках мали витрати на загальну середню освіту, які у 2021 році склали 47,9 % від видатків зведеного бюджету України на освіту. Також достатньо високими є видатки на вищу освіту, які у 2021 році були на рівні 20,7 % загальних видатків та видатки на дошкільну освіту, що у 2021 році становили 15,5 %. Якщо розглядати фінансове забезпечення як систему джерел та форм сучасного стану фінансування освіти в Україні, то можна прийти до висновку, що функція фінансового забезпечення освіти з боку держави змінюється в сторону диверсифікації джерел фінансування освіти, при якому питомо зменшується державна частка у загальній сумі фінансових надходжень освіти.

Джерелами фінансового забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Україні є:

- видатки на нормативній основі з державного бюджету, обласних бюджетів, міст обласного значення – обласних центрів та бюджету м. Києва;

- кошти на професійну підготовку кваліфікованих робітників (первинну професійну підготовку) понад державне замовлення, професійне (професійно-технічне) навчання, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників відповідно до договорів, укладених з юридичними та фізичними особами;

- гранти, кошти організацій та фондів, у тому числі пожертвування та благодійні внески;

- кредити на розвиток закладів освіти та пільговий довгостроковий кредит для здобуття професійно-технічної освіти для здобувачів освіти;

- кошти від здійснення навчальними закладами господарсько-економічної діяльності, перелік яких регламентовано державою та затверджено Статутом кожного окремого закладу [4,5].

З метою детального дослідження стану та виявлення перспектив удосконалення системи фінансування закладів професійно-технічної освіти в Україні здійснено параметричний аналіз бюджетно-кошторисного фінансування закладу професійно-технічної освіти ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту», який включатиме аналіз руху та динаміки грошових потоків, коефіцієнтний та прогнозний аналізи видатків загального фонду на наступний рік на основі даних публічної фінансової звітності закладу [6].

Аналіз руху та динаміки грошових потоків ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» за останні три роки представлено в табл. 1.

Таблиця 1. Аналіз руху та динаміки грошових потоків ДПТНЗ за 2019–2021 рр.

Показники	Надходження коштів за роками, тис. грн.								
	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2020/2019 рр.		Відхилення 2021/2020 рр.		Відхилення 2021/2019 рр.	
				+/-, тис. грн.	%	+/-, тис. грн.	%	+/-, тис. грн.	%
Загальний фонд – усього	25 473,8	28 535,4	33 339,1	3 061,6	112,0	4 803,7	116,8	7 865,3	130,9
У % коштів всього:	90,7	92,2	91,0	1,5	-	-1,2	-	0,3	-
Спеціальний фонд – усього	1 952,8	2 098,6	2 658,6	145,8	107,5	560,0	126,7	705,8	136,1
У % коштів всього:	7,0	6,8	7,3	-0,2	-	1,2	-	0,3	-
у т.ч.: плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю	857,7	720,5	1 178,6	-137,2	84,0	458,1	163,6	320,9	137,4
У % до спец. фонду:	43,9	34,3	44,3	-9,6	-	10,0	-	0,4	-
у т.ч.: від додаткової діяльності	1 093,0	1 293,0	1 305,0	200,0	118,3	12,0	100,9	212,0	119,4
У % до спец. фонду:	56,0	61,6	49,1	5,6	-	-12,5	-	-6,9	-
у т.ч.: від реалізації в установленому порядку майна	2,1	2,7	6,0	0,6	128,6	3,3	222,2	3,9	285,7
У % до спец. фонду:	0,1	0,1	0,2	0	-	0,1	-	0,1	-
Власні надходження бюджетних установ	252,4	325,1	639,3	72,7	128,8	314,2	196,7	386,9	253,3
У % коштів всього:	0,9	1,1	1,7	0,2	-	0,6	-	0,8	-
Інші надходження спец. Фонду (крім власних)	416,9	0	0	-416,9	0	0	0	-416,9	0
У % коштів всього:	1,5	0	0	-1,5	-	0	-	-1,5	-
Усього	28 095,9	30 959,1	36 637,0	2 863,2	110,2	5 677,9	118,3	8 541,1	130,4

Джерело: складено за [6]

Отже, загальний обсяг фінансування у 2021 році порівняно з минулим роком зріс на 4 803,7 тис. грн. (16,8 %) і становив 33 339,1 тис. грн, у 2020 році фінансування також збільшилось на 3 061,3 тис. грн. і склало 28 535,4 тис. грн. у порівнянні з 2019 роком. За весь звітний період бюджетне забезпечення зросло на 7 865,3 тис. грн (130,9 %), що оцінюється дуже позитивно, оскільки свідчить, перш за все, про збільшення обсягів діяльності установи та зростання її значення в загальній сукупності бюджетних установ по Україні, адже неефективні та менш значущі організації на сучасному ринку праці поступово втрачають величину свого фінансування з бюджету з можливою повною заміною на приватний сектор. Структура фінансування фактично стабільна, зокрема у 2019 році кошти загального фонду становили 90,7 %, а спеціального – 7,0 %, у 2020 році частка загального фонду складала 92,2 %, у свою чергу спеціального – 6,8 %, у 2021 році кошти загального фонду становили 91,0 %, а спеціального – 7,3 %. Тобто різниця між питомою вагою загальних і спеціальних фондів 2019–2021 роках не є суттєвою. За весь період (2019–2021 рр.) величина коштів, отриманих як плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю, збільшилась на 37,4 % та на 19,4 % зріс обсяг коштів від додаткової (господарської) діяльності.

Обсяг фактичних і касових видатків ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» представлено на рис. 3.

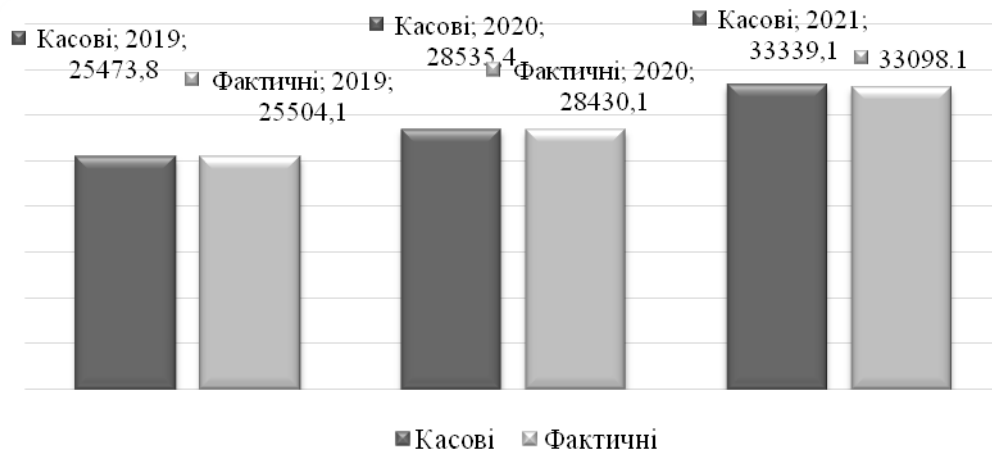

Рис. 3. Динаміка змін фактичних і касових видатків ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» за 2019-2021 рр.

Джерело: розроблено за [6]

Аналіз касових і фактичних видатків досліджуваного періоду продемонстрував загалом цільове витрачання бюджетних коштів відповідно до кошторисних асигнувань. Критичною була тільки подія наприкінці 2021 року, яка склалась у зв'язку із відсутністю постачання природного газу бюджетним установам на осінньо-зимовий період 2021/2022 років, що призвело до виникнення дебіторської заборгованості за статтею оплати комунальних послуг і енергоносіїв.

Параметричний аналіз виконання кошторису установи проводимо за показниками:

1. Коефіцієнт забезпеченості фінансуванням на одного працівника:

$$K_{зф} = (\Phi / Ч), \quad (1)$$

де Φ – обсяг фінансування, тис. грн.; $Ч$ – кількість працюючих працівників, чол.

2. Коефіцієнт співвідношення видатків спеціального і загального фонду кошторису:

$$K_1 = Cф / Зф, \quad (2)$$

де $Cф$ – видатки спеціального фонду, тис. грн.; $Зф$ – видатки загального фонду, тис. грн.

3. Коефіцієнт співвідношення касових видатків до фактичних:

$$K_2 = (КВ / ФВ), \quad (3)$$

де $КВ$ – касові видатки, тис. грн.; $ФВ$ – фактичні видатки, тис. грн.

В табл. 2 подано дані щодо динаміки зміни коефіцієнта забезпеченості фінансуванням одного працівника ДПТНЗ. Даний показник показує, які видатки планує понести установа по відношенню до одного працівника.

Таблиця 2. Аналіз динаміки зміни коефіцієнта забезпеченості фінансуванням одного працівника ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» за 2019–2021 рр., тис. грн.

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2020/2019 рр.		Відхилення 2021/2020 рр.		Відхилення 2021/2019 рр.	
				+/-, тис. грн.	%	+/-, тис. грн.	%	+/-, тис. грн.	%
Затверджені кошторисом видатки загального фонду	26 057,0	30 238,8	33 804,5	4 181,8	116,0	3 565,7	111,8	7 747,5	129,7
Середня кількість працюючих осіб, чол.	189	182	173	-7	96,3	-9	95,1	-16	91,5
Коефіцієнт забезпеченості фінансуванням 1 працівника	137,9	166,1	195,4	28,2	120,4	29,3	117,6	57,5	141,7

Збільшення фінансування установи за загальним фондом з 30 238,8 тис. грн. до 33 804,5 тис. грн. разом зі зменшенням числа працівників на 9 чоловік, призвело до збільшення коефіцієнта забезпеченості фінансуванням одного працівника в середньому з 166,1 тис. грн./чол. до 195,4 тис. грн./чол. на рік, тобто на 117,6 %. Це означає, що установа планує збільшити видатки по одному працівнику на 29,3 тис. грн./рік. Підвищення долі фінансування оцінюється не досить позитивно, оскільки це прямо впливає на якість виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень.

Факторний аналіз коефіцієнта забезпеченості фінансуванням одного працівника установи за допомогою методу ланцюгових підстановок представлено в табл. 3.

Таблиця 3. Факторний аналіз коефіцієнта забезпеченості одного працівника ДПТНЗ за 2019–2021 рр.

№ з/п	Фактори		Коефіцієнт забезпеченості фінансуванням	Вплив, тис. грн.
	Видатки загального фонду	Працівники, чол.		
0	26 057,0	189	137,9	
1	30 238,8	182	166,1	28,2
2	33 804,5	173	195,4	29,3
3	33 804,5	181	186,8	57,5
Разом				28,2

Таким чином, збільшення фінансування установи за загальним фондом на 3 565,7 тис. грн. (117,6 %) привело до збільшення коефіцієнта на 29,3 тис. грн. на рік; зменшення середньооблікової чисельності працівників у звітному році на 9 осіб привело до збільшення даного коефіцієнта до 57,5 тис. грн. Загальний вплив обох факторів за даний період спричинив зменшення коефіцієнта забезпеченості фінансуванням одного працівника до 186,8, а вплив на нього факторів становив – 28,2 тис. грн.

Результати аналізу динаміки коефіцієнта співвідношення видатків спеціального і загального фонду кошторису установи представлено в табл. 4. Для більш якісного аналізу коефіцієнта співвідношення видатків спеціального і загального фонду кошторису установи з точки зору впливу на нього вихідних факторів, проведемо факторний аналіз показника методом відносних різниць.

Таблиця 4. Аналіз динаміки коефіцієнта співвідношення видатків спеціального і загального фонду кошторисів ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» за 2019–2021 рр., тис. грн.

Показники		2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2020/2019 рр.		Відхилення 2021/2020 рр.		Відхилення 2021/2019 рр.	
					+/-, тис. грн.	%	+/-, тис. грн.	%	+/-, тис. грн.	%
Затверджені кошторисом видатки спец. фонду, тис. грн.	X ₁	2 845,3	2 678,4	3 670,7	-166,9	94,1	992,3	137,0	825,4	129,0
Затверджені кошторисом видатки заг. фонду, тис. грн.	X ₂	26 057,0	30 238,8	33 804,5	4 181,8	116,0	3 565,7	111,8	7 747,5	129,7
Коефіцієнт співвідношення видатків спец. і заг. фонду, X ₁ : X ₂	У	0,11	0,09	0,11	-0,02	81,8	0,09	122,2	0	100

Отже, розрахунок розміру впливу 1-го фактору (зміни затверджених кошторисом видатків спеціального фонду):

$Ду_1 = (Тр\ x_1 - 100) : 100 * y_0 = (137,0 - 100) : 100 * 0,09 = 0,0333$ – за рахунок збільшення затверджених кошторисом видатків спеціального фонду на 992,3 тис. грн., значення коефіцієнта збільшилось на 0,0333.

Розрахунок розміру впливу 2-го фактору (зміни затверджених кошторисом видатків загального фонду):

$Ду_2 = (Тр\ у - Тр\ x_1) : 100 * y_0 = (111,8 - 100) : 100 * 0,09 = 0,01062$ – за рахунок збільшення затверджених кошторисом видатків загального фонду на 3 565,7 тис. грн., значення коефіцієнта збільшиться на 0,01062.

Розрахунок впливу обох факторів:

$Ду = Ду_1 + Ду_2 = 0,0333 + 0,01062 = 0,04392$.

За рахунок зміни затверджених кошторисом видатків загального і спеціального фондів, значення коефіцієнта збільшилось на 0,04392, що відповідає округленому значенню загального абсолютного відхилення по показнику.

Аналіз динаміки коефіцієнта співвідношення касових і фактичних видатків наведено в табл. 5.

У 2020 році коефіцієнт співвідношення касових і фактичних видатків становив 1,0037, у 2021 році його значення збільшилось на 0,0036 і становило вже 1,0073. На таку динаміку показника вплинуло збільшення у 2021 році як касових видатків на 4 803,7 тис. грн. (116,8 %), так і фактичних – на 4 668,1 тис. грн. (116,4 %). За весь аналізований період 2019–2021 рр. спостерігається збільшення коефіцієнта співвідношення касових і фактичних видатків на 0,0085.

Для розрахунку прогнозу на 2022 рік заходиться середнє значення видатків за 2019 – 2021 рр. по всім статтям, зазначеним у таблиці 5 і з урахуванням темпів росту за 2019 – 2021 рр.:

Прогноз = Сер.арифм. * темпи росту/100%. (4)

Таблиця 5. Аналіз динаміки коефіцієнту співвідношення касових і фактичних видатків ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» за 2019–2021 рр., тис. грн.

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення 2020/2019 рр.		Відхилення 2021/2020 рр.		Відхилення 2021/2019 рр.	
				+/-, тис. грн.	%	+/-, тис. грн.	%	+/-, тис. грн.	%
Касові видатки, тис. грн.	25 473,8	28 535,4	33 339,1	3 061,6	112,0	4 803,7	116,8	7 865,3	130,9
Фактичні видатки, тис. грн.	25 504,1	28 430,1	33 098,1	2 926,0	112,8	4 668,1	116,4	7 594,1	129,8
Коефіцієнт кас. вид./факт. вид.	0,9888	1,0037	1,0073	0,0049	100,5	0,0036	100,4	0,0085	100,9

Прогнозний аналіз видатків загального фонду затвердженого кошторисом наведено у табл. 6.

Таблиця 6. Перспективний аналіз видатків загального фонду ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» на 2022 р., тис. грн.

Показники	2019 рік, тис. грн.	2020 рік, тис. грн.	2021 рік, тис. грн.	Темпи росту 2019-2021,%	Середнє арифметичне, тис. грн.	2022 рік, (прогноз) тис. грн.
Оплата праці працівників бюджетних установ	14 171,6	17 278,2	19 301,4	136%	16 917,1	23 007,2
Нарахування на ЗП	3 117,8	3 732,8	4 223,2	135%	3 691,3	4 983,2
Придбання предметів постачання і матеріалів, утримання бюджетних установ	925,3	976,5	1 940,0	210%	1 280,6	2 689,3
Видатки на відрядження	0,6	0,6	0,4	67%	0,5	0,4
Оплата комунальних послуг і енергоносіїв	5 509,8	5 670,2	5 827,7	106%	5 669,2	6 009,4
Соціальне забезпечення	2 331,9	2 580,5	2 511,8	108%	2 474,7	2 672,7
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	0	0	0	-	0	0
Капітальний ремонт, реконструкція та реставрація	0	0	0	-	0	0
Видатки всього	26 057,0	30 238,8	33 804,5	130%	30 033,4	39 043,5

Як свідчать дані перспективного аналізу видатків загального фонду бюджетної установи, прогнозні надходження коштів в 2022 році із загального фонду зростуть до 39 043,5 тис. грн. По статті оплата праці працівників бюджетних установ прогнозується збільшення фінансування до 23 007,2 тис. грн., що на 6 090,1 тис. грн. більше середньої суми надходжень за останні три роки.

В першу чергу, таке збільшення може пояснюватись зростанням законодавчо встановленої суми мінімальної заробітної плати працівників установи, бо видатки по статті нарахувань на заробітну плату також пропорційно зростають, та за прогнозом будуть складати 4 983,2 тис. грн.

Враховуючи темпи росту видатків за 2019–2021 рр., які у відсотковому відношенні склали 210 %, прогнозується значне збільшення видатків загального фонду на придбання предметів постачання і матеріалів, утримання бюджетних установ, які планово складатимуть 2 689,3 тис. грн. у майбутньому 2022 році, що на 1 408,7 тис. грн. більше середньої суми надходжень за останні три роки, і оцінюється вкрай позитивно, оскільки відбувається збільшення або певне покращення матеріального-технічного забезпечення установи.

Параметричний аналіз виконання кошторису установи проведений за показниками забезпеченості фінансуванням одного працівника, співвідношення видатків спеціального і загального фонду кошторису та співвідношення касових видатків до фактичних доцільно також представити у перспективі. Перспективний аналіз даних коефіцієнтів наведено у табл. 7.

Таблиця 7. Перспективний аналіз коефіцієнтів ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» на 2022 р.

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Темпи росту	Середнє арифметичне	2022 рік (прогноз)
Коефіцієнт забезпеченості фінансуванням одного працівника	143,2	165,2	195,4	136%	167,9	228,3
Коефіцієнт співвідношення затверджених кошторисом видатків спец. і заг. фонду	0,11	0,09	0,11	100%	0,10	0,10
Коефіцієнт співвідношення касових і фактичних видатків	0,9988	1,0037	1,0073	101%	1,0033	1,0133

У 2022 році планується збільшення фінансування із загального фонду на одного працівника до 228,3 тис. грн. зі 195,4 тис. грн. у порівнянні з 2021 роком, але це при прогнозованому збільшенні середньої чисельності працюючих на 8 осіб проти звітнього 2021 року. За відсутності детальної інформації про діяльність аналізованої установи, слід лише констатувати факт зменшення частки коштів спеціального фонду у коштах загального фонду до 0,10 у прогнозованому періоді з 0,11 у 2021 році. Коефіцієнт співвідношення касових і фактичних видатків за прогнозом збільшиться до значення 1,0133, що фактично не суттєво змінить ситуацію, адже показник буде більшим за 1, а це свідчить, що установа не буде мати кредиторську заборгованість.

Таким чином, аналіз бюджетно-кошторисного фінансування закладу професійно-технічної освіти ДПТНЗ «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» за період 2019–2021 років, засвідчив, що:

- протягом досліджуваного періоду бюджетне фінансування поступово збільшувалось;
- загальна структура фінансового забезпечення фактично стабільна;
- протягом досліджуваного періоду загальна сума поточних видатків збільшилась;
- відсутні капітальні видатки, що зумовлено дефіцитом бюджету України на відповідні заходи;
- касові і фактичні видатки продемонстрували цільове витрачання бюджетних коштів відповідно до кошторисних асигнувань;
- прогнозний аналіз видатків загального фонду на наступний рік при темпах їх росту в досліджуваному періоді 130 % показав, що видатки загального фонду у 2022 року збільшаться на 15,5 %.

Спостерігається стабільна структура надходжень та витрат загального фонду, що підтверджується також і проведеним порівнянням касових і фактичних видатків протягом 2019–2021 рр. Фінансування закладу професійної (професійно-технічної) освіти сьогодні

недостатнє, оскільки за період 2019–2021 рр. капітальних видатків на утримання або оновлення матеріально-технічної бази закладу освіти не передбачалося. Попри застаріле обладнання для практичного навчання та зношені будівлі та споруди, кошти на їх оновлення чи капітальний ремонт за рахунок бюджетів усіх рівнів покриваються тільки в окремих критичних ситуаціях або, якщо доведеться, у разі реалізації окремих програм.

На сьогодні, як переконує практика – подальше збільшення частки ВВП на потреби освіти залишається гострою, але далеко не єдиною проблемою фінансування освіти. Потрібна чітка оптимізація структури бюджетних видатків на освіту, що зосереджена на засадах підвищення ефективності надання освітніх послуг; потрібно активніше впроваджувати в освітню галузь державно-приватне партнерство, яке, насамперед, дозволить залучати додаткові фінансові ресурси для забезпечення якісного та повноцінного функціонування закладів освіти.

Через недостатнє фінансове забезпечення наявні проблеми утримання та розвитку кожного окремого закладу освіти, забезпечення його матеріально-технічного стану на достатньому рівні, що відповідало б державним стандартам, ліцензійним умовам, вимогам трудового законодавства, охорони праці, безпеки життєдіяльності та пожежної безпеки [7, с. 31].

Найбільшій актуальності питання розвитку професійної (професійно-технічної) освіти набуває саме в умовах повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 року, та зростаючої на фоні цього дестабілізації економіки, знищення інфраструктури, загострення соціальних, побутових та еміграційних проблем. Для подальшої відбудови країни, будівництва «з нуля» не просто доріг, комунікацій, будівель та споруд, а відбудови цілих міст, сіл, селищ та окремих районів, які вже зруйновані вщент російськими військами, на загальнодержавному рівні набуває гострої актуальності система підготовки кваліфікованих робітників на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти. На сьогодні вже прийнято зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації учнів і викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, а також подано Проект Закону України від 18.04.2022 № 7294 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти».

Висновки. На основі проведеного дослідження та виявлених проблем, можна виділити ряд перспективних напрямів вдосконалення системи фінансового забезпечення та розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Україні: удосконалення нормативно-правової бази з питань професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до сучасного законодавства, що надасть змогу чітко розподілити повноваження з управління та фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти на кожному рівні та запровадити відповідальність за нераціональне використання ресурсів; завершити передачу закладів професійної (професійно-технічної) освіти з державної у комунальну власність та перехід до фінансування з обласних бюджетів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що розташовані на території міст обласного значення – обласних центрів; з метою залучення приватного сектору економіки країни до співпраці з державою у рамках державно-приватного партнерства розробити «бізнес-план» та надання пільг та преференцій; за можливістю розширювати «Перелік професій загальнодержавного значення, підготовка за якими здійснюється за кошти державного бюджету», який відповідав би потребам ринку праці та економічним запитам держави, та можливо диференціювати оплату за підготовку таких професій від їх значимості; розглянути можливість додаткового фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти на покращення умов проживання у гуртожитках закладів освіти учнів з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, бо саме держава гарантує їм повне державне утримання та їх соціальний захист.

Список використаної літератури

1. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17.04.2002 № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 25.05.2022).

2. Освітня реформа: результати та перспективи: інформаційно-аналітичний збірник МОН. Київ: Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики», 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentacii/Institut-zbirnik.pdf> (дата звернення: 13.06.2022).
3. Видатки на освіту: офіційна звітність ДКСУ. URL: <https://mof.gov.ua/uk/the-reform-of-education> (дата звернення : 29.06.2022).
4. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2 %D1%80#Text> (дата звернення : 29.06.2022).
5. Про затвердження Порядку пільгового кредитування для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Перелік від 29.08.2018 № 673. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення : 30.06.2022).
6. Фінансова звітність «Кам'янського центру підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту»: публічна інформація. URL: http://dcprkba.dp.ua/u_2_1_top_ourc_ind.html (дата звернення: 30.06.2022).
7. Перша щорічна доповідь освітнього омбудсмена. Дотримання прав в освіті - 2020. Київ : Служба освітнього омбудсмена, 2021. 120 с. URL: <https://eo.gov.ua/osvitniy-ombudsmen-ukrayiny/dopovid-osvitnoho-ombudsmena-dotrymannia-prav-v-osviti-2020/> (дата звернення: 01.07.2022).

References

- [1] VRU (2002) Pro Natsional'nu doktrynu rozvytku osvity: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 17.04.2002 № 347/2002. [in the National Doctrine of Education Development: Decree of the President of Ukraine dated April 17, 2002 No. 347/2002.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (accessed 25 May 2022).
- [2] MON (2019) Osvitnya reforma: rezul'taty ta perspektyvy: informatsiyno-analitychnyy zbirnyk MON. Derzhavna naukova ustanova «Instytut osvityanoi analityky» [Educational reform: results and prospects: information and analytical collection of the MON]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentacii/Institut-zbirnik.pdf> (accessed 13 June 2022).
- [3] DKSU (2022) Vydatky na osvitu: ofitsiyna zvitnist' [Expenditures on education: official reporting]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/the-reform-of-education> (accessed 29 June 2022).
- [4] VRU (1998) Pro profesiynu (profesiyno-tekhnichnu) osvitu: Zakon Ukrayiny vid 10.02.1998 № 103/98-VR [On professional (vocational and technical) education: Law of Ukraine dated February 10, 1998 No. 103/98-VR] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2 %D1%80#Text> (accessed 29 June 2022).
- [5] VRU (2018) Pro zatverdzhennya Poryadku pil'hovoho kredytuvannya dlya zdobuttya profesiynoyi (profesiyno-tekhnichnoyi), fakhovoyi peredvysychoyi ta vysychoyi osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny; Poryadok, Perelik vid 29.08.2018 № 673. [On the approval of the Procedure for preferential lending for obtaining professional (vocational and technical), professional pre-higher and higher education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Order, List dated August 29, 2018 No. 673. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2018-%D0%BF#Text> (accessed 30 June 2022).
- [6] Finansova zvitnist' «Kam'yans'koho tsentru pidhotovky ta perepidhotovky robotnychykh kadriv budivnytstva ta avtotransportu»: publichna informatsiya (2022), [Financial reporting of the Kamian Center for Training and Retraining of Construction and Motor Vehicle Personnel: public information.]. Available at: http://dcprkba.dp.ua/u_2_1_top_ourc_ind.html (accessed 30 June 2022).
- [7] OOU (2021) Persha shchorichna dopovid' osvith'oho ombudsmena. Dotrymannya prav v osviti - 2020. [The first annual report of the educational ombudsman. Observance of rights in education - 2020]. Kyiv: Sluzhba osvith'oho ombudsmena. 120 p. Available at: <https://eo.gov.ua/osvitniy-ombudsmen-ukrayiny/dopovid-osvitnoho-ombudsmena-dotrymannia-prav-v-osviti-2020/> (accessed 01 July 2022).